medium-sized enterprises (SMEs): Barriers and enablers. *Sustainability, 8*(11), 1212. DOI: 10.3390/su8111212.

5. OECD. (2019). *Business Models for the Circular Economy: Opportunities and Challenges for Policy*. Paris: OECD Publishing. DOI: 10.1787/g2g9dd62-en.

6. O‘zbekiston Respublikasining 2002-yil 5-apreldagi 362-II-son Qonuni. *“Chiqindilar to‘g‘risida”*. Havola: Lex.uz — qonun matni.

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYAVIY QO‘LLAB-QUVVATLASH: YANGI O‘ZBEKISTON TAJRIBASINING AMALIY NATIJALARI VA ISTIQBOLLARI

Ko‘chimov Abdujamil Hamraqulovich
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada yoshlarning iqtisodiyotdagi ishtirokini kengaytirish vositasi sifatida yoshlar tadbirkorligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi tahlil qilingan. 2025–2026-yillarda kredit chegaralari ikki-uch barobar oshirilgani, yoshlar uchun jami 400 mln AQSH dollari yo‘naltirilgani va yana 200 mln dollar e’lon qilingani ko‘rsatilgan. Dasturlar natijasida 15 ming yosh biznes boshlagan va 50 ming ish o‘rni yaratilgan, ammo bu yillik 600 ming kishilik kirish oqimiga nisbatan kichik. Tizimni qamrov, baholash va zaif guruhlarga yo‘naltirish orqali takomillashtirish bo‘yicha takliflar berilgan.

Kalit so‘zlar: yoshlar tadbirkorligi, imtiyozli kredit, startap, yoshlar bandligi, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, norasmiy bandlik, Yangi O‘zbekiston.

KIRISH

Yoshlarni iqtisodiyotga jalb qilishning ikki yo‘li bor: ularni mavjud korxonalarga ishga joylashtirish yoki o‘z ishini boshlashga ko‘maklashish. O‘zbekistonda har yili mehnat bozoriga taxminan 600 ming yosh kirib keladi va bu son 2030-yilga borib 1 mln ga yetishi kutilmoqda [1]. Bunday oqimni faqat yollanma ish bilan qoplash qiyin, shuning uchun so‘nggi yillarda davlat siyosati yoshlar tadbirkorligiga katta e’tibor qaratmoqda.

Umumiy mehnat bozori ko‘rsatkichlari yaxshilanmoqda: rasmiy axborotga ko‘ra, ishsizlik darajasi bir yil davomida 5,5 foizdan 4,8 foizga pasaygan [2]. Shu bilan birga, 2025-yilning birinchi yarmida band aholining faqat 55 foizi rasmiy ishda bo‘lgan, 33 foizi esa norasmiy band bo‘lgan [3]. Yoshlar orasida muammolar yanada keskin: 15–24 yoshlilar ishsizligi 2025-yilda 11,4 foiz, 14–30 yoshdagilarning uchdan bir qismi esa na o‘qimaydi, na ishlamaydi [4; 5]. Bunday sharoitda yoshlar tadbirkorligi ham bandlik, ham rasmiylashtirish vositasi bo‘lishi mumkin.

Maqolaning maqsadi — yoshlar tadbirkorligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash vositalarining 2025–2026-yillardagi o‘zgarishini tahlil qilish, ularning e’lon qilingan natijalarini yoshlarga bo‘lgan ehtiyoj bilan solishtirish va istiqboldagi yo‘nalishlarni aniqlash. Tadqiqot savoli: kredit va moliyalashtirish ko‘lamining

oshishi yoshlar ishtirokini qanchalik kengaytirmoqda va qaysi jihatlar e’tibordan chetda qolmoqda?

USUL VA MA’LUMOTLAR

Tadqiqot hujjatlar va rasmiy axborotlarni qiyosiy tahlil qilishga asoslangan. Qo‘llab-quvvatlash vositalarining parametrlari ikki nuqtada solishtirildi: 2025-yil fevralida yoshlar tadbirkorligining yangi bosqichi e’lon qilinganda [6] va 2026-yil fevralida limitlar qayta ko‘rib chiqilganda [1]. Mehnat bozori ko‘rsatkichlari rasmiy axborotlar [2; 3], Xalqaro mehnat tashkilotining modellashtirilgan baholari Yevropa ta’lim fondi hisoboti [4] va Statistika agentligining 2025-yilgi uy xo‘jaliklari byudjeti tadqiqoti asosidagi tahliliy hisobot [5] orqali olindi.

Dastur natijalari bo‘yicha ishtirokchilar soni, kreditlar qaytarilishi va yaratilgan ish o‘rinlarining barqarorligi haqida ochiq mikroma’lumot yo‘q. Shu sababli tahlil e’lon qilingan umumiy raqamlarga tayanadi, nisbatlar esa muallif hisobi bo‘lib, dasturlarning samaradorligini emas, ko‘lamini tavsiflaydi.

NATIJALAR

1. Moliyaviy vositalar va ularning kengayishi. 2025-yil fevralida yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashning yangi bosqichi boshlandi: Yoshlar ishlari agentligi huzurida 100 mln dollarlik Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish jamg‘armasi, bitiruvchilar bandligi uchun Milliy bankka 100 mln dollar va Aloqabankka “yoshlar banki” sifatida 200 mln dollar ajratildi [6]. Jami 400 mln dollar 2026-yil boshidagi axborotda ham yoshlar bandligi uchun yo‘naltirilgan mablag‘ sifatida tilga olinadi; 2026-yilda bunga qo‘shimcha 200 mln dollar e’lon qilindi [1]. Kredit chegaralarining o‘zgarishi 1-jadvalda ko‘rsatilgan.

1-jadval.

Yoshlar tadbirkorligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash vositalari

Vosita	2025-yil fevral	2026-yil fevral	O‘zgarish
Yosh tadbirkor loyihasi uchun imtiyozli kredit	2,5 mlrd so‘m; ≥20 yoshni ish bilan ta’minlaganlar uchun 5 mlrd so‘m	10 mlrd so‘mgacha	5 mlrd so‘mlik chegaraga nisbatan 2 barobar
O‘zini o‘zi band qilgan yoshlar uchun mikroqarz	100 mln so‘m, 7 yil	300 mln so‘mgacha	3 barobar
Startaplarga investitsiya	2 mlrd so‘m; “Aloqa venture”: 50 ming – 1 mln $	Innovatsion startapga 100 ming $ gacha	Taqqoslash uchun bir xil o‘lchov yo‘q
Jami yo‘naltirilgan mablag‘	400 mln $ (100 + 100 + 200)	+200 mln $	1,5 barobar

Manba: [1; 6] asosida muallif tuzgan.

Jadvaldan ko‘rinadiki, bir yil ichida bitta qarz oluvchiga beriladigan mablag‘ chegarasi keskin oshgan. Bu loyihalarning hajmini kattalashtirish imkonini beradi, lekin jamg‘arma hajmi chegaralar bilan bir xil sur’atda o‘smasa, bir vaqtning o‘zida qamrab olinadigan yoshlar soni kamayishi mumkin. Jami mablag‘ 1,5 barobar oshgan, eng katta kredit chegarasi esa 2 barobar, mikroqarz chegarasi 3 barobar oshgan.

2. E’lon qilingan natijalar. Rasmiy axborotga ko‘ra, “Yoshlar biznesi” va “Kelajak qadamlari” dasturlari orqali 15 ming yosh o‘z biznesini boshlagan va bu dasturlar 50 ming kishiga ish o‘rni yaratgan [1]. Bitta yangi biznesga o‘rtacha 3,3 ish o‘rni to‘g‘ri keladi. Bundan tashqari, 2024-yilda yoshlarga 56 ming gektar yer ajratilib, qishloq xo‘jaligida 153 ming yosh band qilingan [4]. So‘rovnomada yoshlarning uchdan bir qismi tadbirkor bo‘lishni xohlashini bildirgan [1], ya’ni talab tomoni ham kuchli.

3. Natijalar va ehtiyoj o‘rtasidagi nisbat. 2-jadvalda dastur natijalari mehnat bozoridagi asosiy ko‘rsatkichlar bilan solishtirilgan.

2-jadval.

Dastur natijalari va yoshlar mehnat bozori (muallif hisobi)

Ko‘rsatkich	**Qiymat**
Biznes boshlagan yoshlar / yillik kirish (15 ming / 600 ming)	2,5%
Yaratilgan ish o‘rinlari / yillik kirish (50 ming / 600 ming)	8,3%
Yaratilgan ish o‘rinlari / ishsiz yoshlar, 2024 (50 ming / 342 ming)	14,6%
Yerdan foydalanish orqali band qilingan yoshlar / yillik kirish (153 ming / 600 ming)	25,5%
Bitta yangi biznesga ish o‘rni (50 ming / 15 ming)	3,3

Izoh: ko‘rsatkichlar turli yillar va davrlarga tegishli.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, tadbirkorlik dasturlari to‘g‘ridan to‘g‘ri yillik kirish oqimining kichik qismini qamraydi, qishloq xo‘jaligida yer ajratish esa sonda ancha katta natija bergan. Biroq yer orqali bandlikning daromadliligi va barqarorligi haqida ma’lumot yo‘q, shuning uchun bu ikki ko‘rsatkichni sifat jihatidan tenglashtirib bo‘lmaydi.

MUHOKAMA

Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi qisqa vaqt ichida sezilarli kengaydi va bu yoshlar tadbirkorligiga davlat bergan ahamiyatni ko‘rsatadi. Ammo kredit tadbirkorlikni yaratmaydi, faqat uni boshlashga yordam beradi: biznes g‘oyasi, boshqaruv ko‘nikmasi, bozorga chiqish va mahsulot sotish imkoniyati bo‘lmasa, kredit qarzga aylanib qolishi mumkin. Shu sababli limitlarni oshirish bilan birga, inkubatsiya, maslahat va mentorlik xizmatlari ham kengayishi kerak. 2025-yilda e’lon qilingan hududiy “yoshlar biznes inkubatorlari” g‘oyasi aynan shu yo‘nalishga xizmat qiladi [6].

Ikkinchi masala — kimga yetib borish. Ta’lim va bandlikdan chetda qolgan yoshlarning ulushi yosh ayollarda 48,4 foiz, kambag‘al oilalardagi yoshlarda 53,9 foiz [5]. Kreditga asoslangan vositalar garov, kredit tarixi va tadbirkorlik tajribasi bor yoshlarga qulayroq bo‘lgani uchun, bu guruhlar ulardan kam foydalanishi ehtimoli yuqori. Bank kreditlarining kamida 30 foizini ayollar tadbirkorligiga yo‘naltirish rejasi [6] bu muammoni yumshatishi mumkin, ammo uning bajarilishi haqida ochiq ma’lumot topilmadi.

Uchinchi masala — rasmiylashtirish. Band aholining uchdan bir qismi norasmiy ishlayotgan bir paytda [3], yoshlar tadbirkorligi uchun berilgan imtiyozli moliya rasmiy ro‘yxatdan o‘tish va soliq hisobini shakllantirishga rag‘bat bo‘lishi mumkin. Bu ta’sirni baholash uchun dastur ishtirokchilarining rasmiy bandlikdagi ulushini kuzatish kerak.

Tadqiqotning cheklovlari: tahlil e’lon qilingan umumiy raqamlarga tayanadi; ishtirokchilar soni yillar bo‘yicha, kreditlarning qaytarilishi va yaratilgan ish o‘rinlarining bir yildan keyingi holati haqida ma’lumot yo‘q; ishsizlik va NEET ko‘rsatkichlari turli manbalar va yosh guruhlariga tegishli.

Muhokama asosida quyidagi takliflar beriladi:

– yoshlar tadbirkorligi dasturlarining natijalarini har yili yagona shaklda e’lon qilish: ishtirokchilar soni, kredit hajmi, qaytarilish darajasi, 12 oydan keyin faoliyat yuritayotgan bizneslar ulushi;

– kredit chegaralarini oshirish bilan birga jamg‘arma hajmini ham oshirish, aks holda qamrov qisqarishi mumkin;

– kreditni inkubatsiya, mentorlik va moliyaviy savodxonlik kurslari bilan birga berish;

– NEET yoshlar, yosh ayollar va kambag‘al oilalar yoshlari uchun garovsiz, kichik hajmdagi va bosqichma-bosqich oshib boradigan moliyalashtirish;

– oliy ta’lim muassasalarida talabalar tadbirkorligi markazlarini ochish va ularni hududiy inkubatorlar bilan bog‘lash.

XULOSA

Yangi O‘zbekistonda yoshlar tadbirkorligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi 2025–2026-yillarda keskin kengaydi: jami mablag‘ 400 mln dollardan 600 mln dollarga yetdi, kredit chegaralari ikki-uch barobar oshirildi, startaplar uchun alohida vositalar paydo bo‘ldi. Dasturlar natijasida 15 ming yosh biznes boshlagan va 50 ming ish o‘rni yaratilgan. Shunga qaramay, bu natijalar har yili mehnat bozoriga kiradigan 600 ming yoshga nisbatan kichik, eng zaif guruhlar esa kredit vositalaridan kam foydalanadi. Istiqboldagi asosiy vazifa — moliyalashtirish hajmini oshirishdan tashqari, uni bilim va maslahat xizmatlari bilan to‘ldirish, chetda qolgan yoshlarga yo‘naltirish va natijalarni ochiq baholashdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Spot.uz. Yoshlar tadbirkorligi, 2026-yil 24-fevral. https://www.spot.uz/oz/2026/02/24/youth-entrepreneurship/

2. Kun.uz. Uzbekistan reports sharp drop in poverty and unemployment over past year, 2026-yil 24-yanvar. https://kun.uz/en/news/2026/01/24/uzbekistan-reports-sharp-drop-in-poverty-and-unemployment-over-past-year

3. Kursiv. O‘zbekistonda band aholining 55 foizi rasmiy ishda faoliyat yuritmoqda, 2025-yil. https://uz.kursiv.media/?p=1805771

4. European Training Foundation. Country Analysis: Active Labour Market Policies — Uzbekistan, 2026. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2026-07/Country%20Analysis%20ALMP_Uzbekistan_Final_EN.pdf

5. Ta’lim xabarlari. O‘zbekistondagi har uchinchi yosh ta’lim va mehnat bozoridan chetda qolmoqda — tadqiqot (Social Policy Lab, Statistika agentligining 2025-yilgi uy xo‘jaliklari byudjeti tadqiqoti asosida). https://talimxabarlari.uz/74456/

6. Kun.uz. O‘zbekistonda yoshlar ishsizligiga barham berish ishlari yangi bosqichga ko‘tariladi, 2025-yil 14-fevral. https://kun.uz/news/2025/02/14/ozbekistonda-yoshlar-ishsizligiga-barham-berish-ishlari-yangi-bosqichga-kotariladi